

Міністерство освіти і науки України
Київський національний торговельно-економічний університет
Кафедра філософських та соціальних наук

СОЦІОЛОГІЧНІ ТРЕНДИ XXI СТОЛІТТЯ: ТЕОРЕТИЧНИЙ КОНЦЕПТ ТА ПРАКТИКА ІННОВАЦІЙ

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ

(Київ, 28 листопада 2019 року)

**Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу
КНТЕУ заборонено**

УДК

С

Соціологічні тренди ХХІ століття: теоретичний концепт та практика інновацій : всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 28 листопада 2019 р.) : тези доп. / Н.А. Латигіна. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2019. – с.

ISBN

Тези Всеукраїнської науково-практичної конференції містять результати досліджень, присвячені розкриттю актуальних питань соціології.

Матеріали друкуються в авторській редакції.

УДК

Редакційна колегія: Н.А. Латигіна, д-р політ. наук, проф.; М.В. Ліпін, канд. філос. наук, доц.; О.В. Красільнікова, канд. іст. наук, доц.; В.Й. Разіцький, канд. іст. наук, доц.

Відповідальний за випуск Н.А. Латигіна, д-р політ. наук, проф.

ISBN

© Київський національний
торговельно-економічний
університет, 2019

Концепт «людина» в соціологічному пізнанні.....	42
ГУСЕВА Н.Ю.	
Синдром інформаційної втоми	44
ДЗЮБА Н.В.	
Гендерна ідентичність як соціокультурне утворення.....	48
ЗАЗИМКО О.В.	
Розширення контекстуальності проекту особистості.....	51
ЗАРЕЦЬКА О.О.	
Самопроектування як інструмент самовизначення дорослої особистості.....	54
ІВАНЕЦЬ Т. М.	
Проблема суспільної недовіри як фактор розвитку української соціології.....	57
КИЗИМЕНКО І. О.	
Місто як соціокультурний простір.....	60
КОЛОМІЄЦЬ Т.В.	
Вища освіта у формуванні критичної свідомості молоді.....	64
KOROLKOVA E.	
Sex and gender discrimination in Ukraine.....	66
КОШОВИЙ І.О.	
Проблема свободи слова в умовах пост-тоталітарного суспільства.....	70
КРАВЧЕНКО А.А.	
Соціологія освіти як джерело формування новітнього освітнього простору.....	74
КРАМАР Т.В.	
Соціальні комунікації: механізм реалізації індивідуальної свободи.....	77

реалізується. На відміну від попередніх, тут життєвий проект є супроводом, базою чи навіть перешкодою основній життєвій програмі – здійсненню саморозвитку і самореалізації. Саме цей вид самопроекткування називають особистісним самопроекткуванням. Можливі більш активний, діяльнісний варіант технології цього типу і більш пасивний. Перша з цих технологій – активна – реалізує активний пошук суб'єктом шляхів і засобів для саморозвитку, тобто передбачає пошук життєвого проекту, який грав би роль інструменту для саморозвитку. Часто в такий особистісний проект зрілої дорослої особи виливається усвідомлене (можливо вже в зрілому віці), але не реалізоване покликання. Пасивний варіант технології полягає у перманентному настрої особи на самоусвідомлення, відстеження власного рівня, проявів власних якостей і самоудосконалення.

Список використаних джерел

1. Чепелева Н. В., Рудницька С. Ю. Нормативна модель самопроекткування особистості / Наука і освіта, 2017. – № 11. – С. 105–113.
2. Чепелева Н. В., Рудницька С. Ю. Психологічна характеристика особистості, здатної до самопроекткування / Педагогіка і психологія, 2018. – № 1. – С. 71–77.
3. Зарецька О. О. Дискурсивні практики самопроекткування дорослих / Самопроекткування особистості у дискурсивному просторі: монографія [Електронний ресурс] / за ред. Н.В. Чепелевої. – К.: Педагогічна думка, 2016. – 232 с. - Режим доступу : <http://lib.iitta.gov.ua/704560/> ISBN 978-966-644-422-9.
4. Особистість та її історія : колективна монографія / за ред. Н. В. Чепелевої, М. В. Папучі. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2018. – 538 с.

*Іванець Т. М., к.п.н., асистент
кафедри філософії та соціології
Маріупольського державного університету*

ПРОБЛЕМА СУСПІЛЬНОЇ НЕДОВІРИ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ СОЦІОЛОГІЇ

Довіра є однією з ключових соціологічних категорій. Найчастіше соціологи досліджують рівень суспільної довіри чи не довіри до

певних соціальних інститутів, і враховуючи це аналізують особливості розвитку суспільства на певних етапах. Однак, при визначенні рівня вірогідності цих досліджень, важливо враховувати рівень довіри суспільства до самої соціології. Враховуючи, що соціологічні дослідження являються одним з каналів зворотного зв'язку в системі політичного керування, недовіра до них негативно впливає на функціонування держави в цілому.

Київський міжнародний інститут соціології, починаючи з 2002 року, регулярно досліджує рівень довіри українських громадян до соціології. Остання подібне опитування було проведено в жовтні 2018 року. За його даними соціологічним організаціям, що працюють вже понад 10 років, довіряють 43% респондентів. Цей показник значно знизився у порівнянні з 2015-2016 роками, коли рівень довіри сягав 50%. Одночасно збільшився рівень недовіри з 10% у 2015 до 20% у 2018 році [1]. Все це свідчить про кризу довіри до соціології з боку громадян України.

Взагалі, говорячи про кризу довіри до соціології, можна виділити декілька груп причин: неправдивість та неповнота інформації, дискредитації з боку ЗМІ, політтехнологів тощо, загальне зростання рівня недовіри до інститутів держави. Ми детально зупинилися на перших двох, які вважаємо визначальними у процесі зростання недовіри до соціології в Україні

Джерелом невірогідності інформації може стати як недостатній рівень професіоналізму під час проведення дослідження, так і навмисне маніпулювання результатами. Але причини лежать у фінансовій площині. Соціологічні організації в Україні у своїй переважній більшості являються комерційними організаціями, соціологічних опитувань, які б фінансувалися з боку держави, на сьогоднішньому етапі немає. Таким чином, навіть авторитетні соціологічні групи стикаються з проблемою пошуку замовників. На Заході основним замовником соціопитувань, особливо електоральних, виступають засоби масової інформації, соціологічні організації часто навіть являються їх підрозділами. Логічно, що результати опитувань виносяться на публічне обговорення. В Україні ЗМІ не можуть собі дозволити замовляти соціопитування, хіба що екзит-поли, а основними замовниками виступають політичні штаби. Вони у свою чергу зацікавлені в проведенні соціопитувань з найменшими фінансовими витратами. В умовах фінансової економії виникає проблема неефективності методик, якими користуються соціологи. Серед них

застарілі підходи до розробки досліджень, низька якість вибірки, невисокий професіоналізм виконавців [2].

Однак поряд з низьким рівнем професіоналізму спостерігається практика навмисного викривлення результатів. В окремих випадках замовник не зацікавлений в правдивих результатах, тоді він звертається до псевдосоціологічних служб, які можуть дати необхідні результати. Відсутність на сучасному етапі в вітчизняній соціології стандартів якості, сертифікації та згуртованої професійної спільноти сприяє зростанню кількості псевдонаукових досліджень та ринку псевдосоціологів. Саме активізація псевдосоціологічної діяльності сприяє зростанню рівня суспільної недовіри до соціології.

У псевдосоціології існує два підходи до викривлення даних: маніпуляція даними та фальсифікація результатів. Маніпуляція даними можлива декількома способами. Широке трактування термінів дозволяє вводити респондента в оману та змушує неправильно сприймати питання. Нерепрезентативна вибірка дозволяє, шляхом залучення вигідних груп населення, змінити картину результатів в цілому. Створення вигідного асоціативного ряду підштовхує респондента до певної думки. Включення до складу організації відомих осіб впливає на показники її рейтингу за результатами опитування [3].

Фальсифікація результатів можлива у два способи. В першому випадку дослідження навіть не проводиться, просто озвучуються дані, які необхідні замовнику. У другому випадку дослідження проводяться, однак результати підганяються під необхідний результат. Це може відбуватися декількома способами. Проводиться реальне опитування серед невеликої кількості респондентів, а потім штучно збільшується кількість респондентів до необхідної кількості або проводиться міні-опитування, яке подається як масштабне. Респонденту ставляться основні питання, а інші домальовуються. Завдяки цьому скорочується собівартість дослідження. Вибірка робиться більше, ніж заявлена, а потім вилучаються анкети, які не вписуються в необхідну картину, або збивається нумерація у частині анкет, в результаті чого підтримка одного йде на користь іншого. Це дозволяє отримати бажані результати [3].

Особливістю псевдосоціологічних організацій є те, що вони активізуються найчастіше перед виборами, не проявляючи активності в інший час, та часто беруть назву, схожу на назву авторитетних соціологічних організацій. Таким чином вони також вводять в оману громадян і кидають тінь на фахових соціологів [2].

Зростання суспільної недовіри негативно впливає на розвиток вітчизняної соціології. Держава і так не визнає соціологію як офіційний інститут збору інформації про стан суспільства: в країні немає жодної соціологічної служби, яка б була офіційним постачальником інформації для державних інститутів. А зростання кількості псевдосоціологічних організацій, в умовах відсутності механізмів правового регулювання, сприяє подальшому падінню рівня довіри до вітчизняних соціологів [4].

Розвиток соціології в Україні напряму залежить від підтримки її з боку держави та суспільства. Довіра населення зможе зробити з соціології той механізм, що реально впливатиме на суспільну думку та інститути влади, але для цього треба боротися з псевдосоціологічними дослідженнями шляхом створення соціологічних стандартів, розроблення нормативно-правової бази, яка регулює діяльність соціологічних організацій, публічного обговорення результатів соціологічних досліджень у ЗМІ.

Список використаних джерел

1. Динаміка ставлення населення України до соціологічних опитувань, жовтень 2018. URL: http://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=818&page=1&fbclid=IwAR2JvFJcXVggcCgqHxngv4fkQIOa_FLYFxFxYxJsFzPtDA8BVZJMK80dRn2s0 (дата звернення: 18.09.2019).
2. Ярошенко А. Виборча соціологія: як відрізнити правду від брехні. URL: <https://www.unian.ua/politics/252543-viborcha-sotsiologiya-yak-vidrizniti-pravdu-vid-brejni.html?fbclid=IwAR1t0uh7sR8tedQhce5sWmja1mZ3ADpf-jvsX6EOQbbvQFJx8cunt9rEnIs> (дата звернення: 18.09.2019).
3. Колодій І., Саратова Ю. Фейкова соціологія: методи фальсифікації соціологічного дослідження. URL: <https://voxukraine.org/uk/fejкова-sotsiologiya-metodi-falsifikatsiyi-sotsiologichnogo-doslidzhennya/?fbclid=IwAR0aeg-HRklzDULGIJsJmoaoixbinjTyIL17XQgvemPFuNL-Tuvvk4fIVxs> (дата звернення: 18.09.2019).
4. Шульга Н. Украинская социология в поисках самоидентичности. URL: http://i-soc.com.ua/assets/files/book/shulga.muk.olek/n2_2000r_18.pdf?fbclid=IwAR1ZYsFppQ7YIAXlmDxNa0BNBFQgEumn16ysaMNQ-Ejrjt-vwLkdICHxkos (дата звернення: 18.09.2019).